

**Onuncu Kalkınma Planı
(2014 - 2018)**

**TARIMDA SU KULLANIMININ
ETKİNLEŞTİRİLMESİ PROGRAMI
EYLEM PLANI**

**Koordinatör
Orman ve Su İşleri Bakanlığı**

Öncelikli Dönüşüm Programları, 16/02/2015 tarihli ve 2015/3 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile istihsal olunmuş ve aynen iktibas edilmek suretiyle basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar.....	ii
Giriş.....	iii
1. Programın Amacı ve Kapsamı.....	1
2. Program Hedefleri.....	1
3. Performans Göstergeleri.....	2
4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar.....	3
5. Eylem Planı.....	4

KISALTMALAR

AKK	Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıflaması
BKİ	Bölge Kalkınma İdareleri
BŞB	Büyükşehir Belediye Başkanlıkları
BTG	Büyük Toprak Grupları
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
ÇKS	Çiftçi Bilgilendirme Sistemi
ÇŞB	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
DAP BKİB	Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
DOKAP BKİB	Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
DSİ	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
ETKB	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
GAP BKİB	Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
GTHB	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
HGK	Harita Genel Komutanlığı
İÖİ	İl Özel İdareleri
KB	Kalkınma Bakanlığı
KDS	Karar Destek Sistemi
KHGM	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
KOP BKİB	Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
KTK	Köy Tüzel Kişiliği
MGM	Meteoroloji Genel Müdürlüğü
MİGM	Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
NHB	Nitrata Hassas Bölgeler
OSİB	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
SB	Sulama Birlikleri
SK	Sulama Kooperatifleri
SKT	Su Kullanıcı Teşkilatları
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
SUBİRDER	Sulama Birlikleri Derneği
TDYK	Tarımsal Destekleme Yönlendirme Kurulu
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TKK	Tarım Kredi Kooperatifleri
TÜS-KOOPBİR	Türkiye Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği
UTAEM	Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi

GİRİŞ

Cumhuriyetimizin 100. yıl ufkunu ortaya koyan 2023 vizyonu ve katılımcı bir yaklaşımla (7.200'ü yerelden, 10.000'i aşkın kişi ve kurum görüşü, 66 adet ÖİK) hazırlanan Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) bu yüksek hedeflere ulaşmada çok önemli bir yol haritası sunmaktadır.

Türkiye ekonomisinin gelişmiş ülkelere yakınsama sürecinin hızlandırılması ve kalıcı bir şekilde yüksek gelirli ülkeler arasında yer alabilmesi için kalkınma çabalarının ekonomik ve sosyal alanda kapsamlı reform çalışmalarıyla desteklenmesi planlanmıştır. Bu çerçevede, Onuncu Kalkınma Planında daha önceki planlardan farklı olarak "Öncelikli Dönüşüm Programları" adıyla aşağıda listesi sunulan 25 adet özel uygulama programı oluşturulmuştur. Kalkınma Planında önceliklendirmenin de yapılabilmesine katkıda bulunan söz konusu programlar, Planın uygulanabilirliğini ve kalkınma çabalarının etkinliğini artırmak amacıyla yeni bir yaklaşım çerçevesinde hazırlanmıştır.

Hem 2023 vizyonu hem de Onuncu Kalkınma Planı hedeflerine ulaşabilmek açısından önem taşıyan temel sorun alanlarına yönelik olarak tasarlanan bu programlar; genellikle birden fazla bakanlığın sorumluluk alanına giren ve kurumlar arası etkin koordinasyon gerektiren kritik reform alanlarına yönelik olarak tasarlanmıştır. Sektörel ve sektörler arası bir yaklaşımla hazırlanan ve beş yıl içinde sonuçlandırılması öngörülen bu programların Plan hedeflerine ulaşılması yolunda ciddi katkısı olacaktır.

Tasarım sürecinde, Öncelikli Dönüşüm Programlarıyla Plan hedefleri ve politikaları arasında bağlantı kurulmuş, bu politikaların etkin bir şekilde hayata geçirilebilmesi için programların temel unsurları ortaya konulmuştur. Bu kapsamda, Öncelikli Dönüşüm Programları için ayrıntılı eylem planları hazırlanmış bulunmaktadır. Programlar, toplamda 116 bileşen ve 1248 eylem içeren bu eylem planları yoluyla hayata geçirilecektir. Bu süreçte, toplam 35 bakanlık ve kurum/kuruluş, program koordinatörü ve/veya bileşen sorumlusu olarak görev almaktadır.

Ekonomi Koordinasyon Kurulunda ilgili Bakanların katılımıyla gruplar halinde görüşülen bu özel programlar, 16 Şubat 2015 tarihli ve 2015/3 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararıyla resmîyet kazanmış ve uygulama safhası başlamıştır.

Eylem planlarındaki eylemler, eylemden sorumlu kuruluşlar tarafından eylemle ilgili kuruluşlarla koordinasyon halinde uygulamaya geçirilecektir. Eylem Planlarının izleme ve değerlendirmesi Onuncu Kalkınma Planı dönemi sonuna kadar Eylem İzleme Sistemine üçer aylık bilgi girişleri ve yılda 2 kere hazırlanacak Öncelikli Dönüşüm Programı İzleme Raporlarıyla yapılacaktır.

Yüksek Planlama Kurulu, uygulama sonuçlarını da dikkate alarak eylem planlarının gerektiğinde revizyonunda yetkili olacaktır.

ÖNCELİKLİ DÖNÜŞÜM PROGRAMLARI LİSTESİ:

- 1- Üretimde Verimliliğin Artırılması Programı
- 2- İthalata Olan Bağımlılığın Azaltılması Programı
- 3- Yurtiçi Tasarrufların Artırılması ve İsrafın Önlenmesi Programı
- 4- İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı
- 5- Kamu Harcamalarının Rasyonelleştirilmesi Programı
- 6- Kamu Gelirlerinin Kalitesinin Artırılması Programı
- 7- İş ve Yatırım Ortamının Geliştirilmesi Programı
- 8- İşgücü Piyasasının Etkinleştirilmesi Programı
- 9- Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Programı
- 10- İstatistiki Bilgi Altyapısını Geliştirme Programı
- 11- Öncelikli Teknoloji Alanlarında Ticarileştirme Programı
- 12- Kamu Alımları Yoluyla Teknoloji Geliştirme ve Yerli Üretim Programı
- 13- Yerli Kaynaklara Dayalı Enerji Üretim Programı
- 14- Enerji Verimliliğinin Geliştirilmesi Programı
- 15- Tarımda Su Kullanımının Etkinleştirilmesi Programı**
- 16- Sağlık Endüstrilerinde Yapısal Dönüşüm Programı
- 17- Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı
- 18- Taşımacılıktan Lojistiğe Dönüşüm Programı
- 19- Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı
- 20- Nitelikli İnsan Gücü İçin Çekim Merkezi Programı
- 21- Sağlıklı Yaşam ve Hareketlilik Programı
- 22- Ailenin ve Dinamik Nüfus Yapısının Korunması Programı
- 23- Yerelde Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi Programı
- 24- Rekabetçiliği ve Sosyal Uyumu Geliştiren Kentsel Dönüşüm Programı
- 25- Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği Altyapısının Geliştirilmesi Programı

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Su kaynaklarının etkin kullanımı ve yönetimi, sürdürülebilir kalkınma ve gıda güvenliği için önem taşımaktadır. Ülkemiz toplam 112 milyar m³ ve kişi başına 1.500 m³ düzeyinde toplam tüketilebilir su potansiyeli ile su kısıtı yaşayan bir ülke konumundadır. Diğer taraftan, bu potansiyel içinde 44 milyar m³'e ulaşan toplam kullanımın yüzde 73'ü tarım sektöründe gerçekleşmektedir. Bu programla ülke çapında ve havza bazında iklim şartları ile yanlış ve aşırı su kullanımından kaynaklanan veya kaynaklanması beklenen sorunların çözümü yoluyla tarımda su kullanımının etkinleştirilmesi amaçlanmaktadır.

2. Program Hedefleri

- DSİ tarafından geliştirilen sulama tesislerinde, su tasarrufu sağlayan tarla içi modern sulama yöntemlerinin (damlama ve yağmurlama) uygulandığı alanın toplam sulama alanı içindeki payının Plan döneminde yüzde 20'den yüzde 25'e yükseltilmesi
- Plan döneminde, DSİ sulamalarında yüzde 62 olan sulama oranının yüzde 68'e, yüzde 42 olan sulama randımanının ise yüzde 50'ye çıkarılması
- Su tasarrufu sağlayan toplam modern sulama sistemi sayısının Plan döneminde her yıl yüzde 10 oranında artırılması
- Yeraltı suyu kullanımının Plan dönemi boyunca yüzde 5 düşürülmesi

3. Performans Göstergeleri

Gösterge Adı	Mevcut Durum ⁴	2014	2015	2016	2017	2018
1. İşletmedeki Sulama Tesislerinde Şebekeleri Rehabilitere Edilecek Alan (yıllık, hektar)	-	-	-	40.000	50.000	50.000
2. Kapalı Sisteme Dönüşen Yeraltı Suyu Sulama Şebekesi Alanı (yıllık, hektar) ¹	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
3. DSİ Tarafından Sulamaya Açılacak Alan (yıllık, net hektar) ³	53.684	168.000	168.000	168.000	168.000	168.000
4. Modern Sulama Hizmeti Götürülen Tarla İçi Alan (yıllık, hektar) ²	7.200	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
5. Topulaştırma Alanı (yıllık, bin ha)	842	1.045	1.050	660	660	665
- Sulama Projelerinde DSİ tarafından yürütülecek arazi toplulaştırma alanı (yıllık, bin ha)	42	45	50	60	60	65
- GTHB tarafından toplulaştırılacak alan (yıllık, bin ha) ³	800	1.000	1.000	600	600	600
6. Her yıl Eğitilen ve Sertifikalandırılan Çiftçilerin ve Diğer Yararlanıcıların Sayısı	2.329	2.190	2.240	2.240	2.240	2.240
7. Sularda Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Kirliliğin Oranı (%)	20,00	20,00	20,00	19,75	19,50	19,25
8. Şebekesi Sayısallaştırılan Sulama Alanı Büyüklüğü (yıllık, bin ha)	500	1.000	1.000	1.000	1.000	1.200
9. Sulama Oranı (%) ³	62	63	64	65	66	68
10. Sulama Randımanı (%) ³	42	43	45	47	49	50
11. Kapalı Sistem Sulamalarda Hacim Esasıyla Ücret Belirleyen Su Kullanıcı Teşkilat Oranı (%)	29	40	50	70	80	100

¹ İnşaat projesi uygulama çalışmaları su kullanıcı teşkilatlardan gelen talep doğrultusunda gerçekleştirilecektir.

² GTHB tarafından sağlanan desteklerle yapılan alanları kapsar. Ziraat Bankası ve TKK Kanalıyla kullanılan 0 faizli basınçlı sulama işletme ve yatırım kredileriyle yapılan alanlar dikkate alınmamıştır.

³ Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)'nda yer verilen hedeflerle uyumlu olarak yıllık hedeflere yer verilmiştir.

⁴ 2013 yılı ortalamalarını yansıtmaktadır.

4. Koordinatör ve Sorumlu Kurum/Kuruluşlar

Program Koordinatörü: Orman ve Su İşleri Bakanlığı

1. Bileşen: Mevcut Sulama Altyapısının Modernizasyonu ve Etkinliğinin Artırılması / DSİ Genel Müdürlüğü
2. Bileşen: Suyun Bilinçli Kullanımı İçin Tarım Üreticilerine Yönelik Eğitim ve Yayımların Artırılması / Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
3. Bileşen: Destekleme Politikalarının Su Kısıtı Esas Alınarak Gözden Geçirilmesi / Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
4. Bileşen: Su Havzaları Bazında Su Bütçesi Çalışmaları Yapılması / DSİ Genel Müdürlüğü
5. Bileşen: Sulamada Kurumsal Yapıların Etkinleştirilmesi / DSİ Genel Müdürlüğü

5. Eylem Planı

Bileşen 1: Sulama Altyapısının Modernizasyonu ve Etkinliğinin Artırılması

Politika 1.1: Eskiye kanal ve şebekelerin belirlenip öncelikler dahilinde yenilenecek kapalı sisteme geçilmesi

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
1	Rehabilitasyon projelerinde belirlenecek önceliklerde planlama/ teknik raporu ile proje yapımı hızlandırılacaktır.	DSİ	Su Kullanıcı Teşkilatlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tarımda suyun etkin yönetimi ve su tasarrufu için DSİ'ce inşa edilerek işletmeye açılan ve ekonomik ömrünü tamamlayan veya bakım-onarım yapılsa dahi işlevini yerine getiremeyecek durumda olan sulama şebekelerinden su kullanıcı teşkilatlarca maliyetine katılım sağlananlar başta olmak üzere rehabilitasyon (modernizasyon) maksadıyla her yıl 10 projenin güncel keşfe dayanan teknik raporu hazırlanacaktır.
2	DSİ tarafından inşa edilerek işletmeye açılmış sulama tesislerinin rehabilitasyon inşaatları yapılacaktır.	DSİ	Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB, SK, Belediyeler, KTK vb.)	Ocak 2015 - Aralık 2018	Hazırlanan kapalı sistem rehabilitasyon projelerinin inşaatları başlatılacaktır.
3	Yeraltı Suyu Sulama Kooperatiflerinin eskiye sulama şebekeleri kapalı sisteme dönüştürülecektir.	DSİ	İl Özel İdareleri, BŞB ve İlçe Belediyeleri, Yeraltı Suyu Sulama Kooperatifleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Talep halinde, Yerel İdareleri, Sulama Kooperatifleri ve DSİ işbirliğiyle modern sulama sistemine dönüşüm projeleri kapsamında yeraltı suyu sulama tesisleri kapalı sisteme dönüştürülecektir.

Politika 1.2: Suyu tasarruflu kullanan kapalı sistem ve modern sulama yöntemlerinin (damla ve yağmurlama) mevcut ve yeni geliştirilecek sulama işlerinde yaygınlaştırılması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
4	Sulamada kapalı sistemlerin kullanıldığı alanlar artırılacaktır.	DSİ	İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Her yıl Yatırım Programlarıyla sağlanan kaynaklar dahilinde kapalı sistem içeren büyük ve küçük su projelerinin şebeke atıyapısı öncelikle tamamlanarak sulamaya açılacaktır.
5	Su tasarruflu sağlayan tarla içi modern sulama yöntemleri yaygınlaştırılacaktır.	GTHB	DSİ, Bölge Kalk. İdareleri, İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında modern basınçlı sulama hizmeti götürülen alan 2006-2013 yılları için 75.000 hektardır. Tarımsal üretimde verim ve kalite artışının, sulama suyu tüketiminde kullanımının sağlanabilmesi ve işgücü ihtiyacının azaltılabilmesi için modern basınçlı sulama sistemlerinin kullanımını yaygınlaştırılacak, üreticilere verilen destekler sürdürülecektir.

Politika 1.3: Sulamada yeni tekniklere ilişkin Ar-Ge çalışmalarının ve yeni uygulamaların artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
6	Terfili sulama sistemlerinde verimliliği artırmak üzere SCADA Sistemi kullanılması değerlendirilecektir.	DSİ	-	Ocak 2017 - Aralık 2018	Terfili sistemlerde sadece pompa istasyonunda bulunan SCADA sisteminin bütün şebeke için kullanılması amaçlanmaktadır. SCADA sisteminin tüm sisteme uygulanması maliyeti toplam inşaat maliyetinin %20'sidir. İnşaatı devam etmekte olan Korkuteli Sulamasında SCADA sistemi denenecek olup olumlu işletme sonuçları alındığında yaygınlaştırılacaktır.
7	Modern sulama yöntemleri kullanılan alanlarda izleme ve ölçme sistemleri yaygınlaştırılacaktır.	DSİ	GTHB, Su Kullanıcı Teşkilatlar SB, SK, İÖİ, Belediyeler, (KTK vb.)	Ocak 2015 - Aralık 2018	Toprağın nemi, havanın rutubeti, sulanacak mevkinin yakın zamanda yağış alıp almayacağına tespiti, arazinin toprak yapısı, ekilen ürünün cinsi vb. ölçümlerin sağlandığı, sulamanın bir kontrol merkezinden takvimlendirilerek çalıştırılabildiği sistemler hayata geçirilecektir.

8	İleri teknik ve teknolojilerin sulamada kullanım stratejileri oluşturulacak ve uygulanmaya aktarılacaktır.	GTHB	DSİ, Üniversiteler, Kalkınma Ajansları, Su Kullanıcı Teşkilatlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sulama suyunun tasarruflu uygulanmasını hedefleyen sulama tekniklerinin bölgeye özgü bitkilerde uygulanabilirliği sağlanacaktır. Sulama zamanı planlamasında hassas belirlenmesi sağlanan çağdaş teknolojilerin uygulanması esasları ile farklı su tasarruf yöntemlerinin ilişkilendirilmesi sonucu oluşturulacak yönetim stratejileri uygulayıcılara aktarılacaktır. Arazi ıslahı çalışmalarında toprak geçirgenliğinin artırılmasına yönelik etkin toprak işleme teknikleri uygulamaya aktarılacaktır.
9	Düşük kaliteli ve arttırılmış suların sulamada kullanımı araştırılacaktır.	GTHB	OSİB, DSİ, ÇSB, BŞB, İlçe Belediyeleri, Üniversiteler, TÜBİTAK, Kalkınma Ajansları, Su Kullanıcı Teşkilatlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	Düşük kaliteli ve arttırılmış suların kullanılmasıyla tarımsal suya olan talebin karşılanmasına katkı sağlanacağından bu suların tarımda kullanılması imkanları ve şartları araştırılacaktır.
10	Uygun bölgelerde tarımsal sulamada düşük nitelikli ve arttırılmış sular kullanılacaktır.	DSİ	OSİB, GTHB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Düşük nitelikli ve arttırılmış suların araştırma sonuçlarına göre çevreye duyarlı teknikler ile sulamada kullanılması sağlanacak, sulama suyu kalitesi verileri Ulusal Havza Su Bilgi Sistemine entegre edilebilecektir.

Politika 1.4: Arazi toplulaştırmasının sulama alanlarında hızlandırılması ve şebeke etkinliğinin artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
11	Arazi toplulaştırması çalışmalarını hızlandırmak üzere 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.	GTHB	DSİ, İlgili kurum ve kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2016	5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda; arazi toplulaştırmasında sulama kanalı, tahliye kanalı, yol vb. gibi kamunun ortak kullanacağı alanlar için planlanan yerlerdeki mültemmin çizirlerin bedelinin uygulayıcı kuruluşça karşılanması ve ortak kullanım alanlarında yapılacak faaliyetlerin toplulaştırmayı yapan kuruluşun iznine bağlanması hususlarının düzenlenmesi gerekli görülmektedir.
12	DSİ sulama projelerinde arazi toplulaştırması çalışmalarına öncelik verilecek ve yaygınlaştırılacaktır.	DSİ	GTHB, İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	DSİ Genel Müdürlüğü sulama alanlarında inşaat ve kamulaştırma maliyetlerinden tasarruf sağlayan her parselin tarla içi yollarından ve sulamadan yararlanabilme imkânını artıran ve tarla içi geliştirme hizmetleri ile birlikte uygulanan arazi toplulaştırması faaliyetleri tüm sulama ve rehabilitasyon projelerinde öncelikle uygulanacaktır.
13	Sulama alanlarında arazi toplulaştırması hızlandırılacaktır.	GTHB	DSİ, BŞB, İlçe Belediyeleri, BKİ, İÖİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Arazi toplulaştırması sulama alanlarında hızlandırılacak ve bu kapsamdaki işlerde yeraltı suyu kullanımı dahil öncelikler çerçevesinde şebeke dağılımında etkinlik artırılacaktır.

14	Sulanan alanlarda öncelikli yürütülen arazi toplulaştırma ile birlikte tarla içi geliştirme hizmetleri yapılacaktır.	GTHB	DSİ, BKI	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sulama tamamlanmış toplulaştırma yapılacak alanlarda arazi toplulaştırma uygulaması öncesinde, sulamayla beraber toplulaştırma yapılacak alanlarda ise eş zamanlı olarak tarla içi geliştirme hizmetleri kapsamında tarım topraklarının etüt ve islahı yapılacaktır. Tuzlu- alkali ve drenaj sorunlu sahalarda detaylı etütleri ve projeleri yapılacak, özellikle hard-pen (geçirimsiz sert tabaka) sahalarda tespiti ve sert tabakanın kırılması işlemlerine öncelik verilecektir.
Politika 1. 5: Sulama yatırımlarında cazibeli ve düşük pompajlı sulamaların öncelikli olması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
15	Yatırım programlarına yeni teklif edilecek projelerde cazibeli ve düşük pompajlı olanlara öncelik verilecektir.	DSİ	GTHB	Ocak 2015 - Aralık 2018	Projeler teklif edilirken projenin yapılacağı bölgenin coğrafyası, iklim şartları, mevcut sulama durumu önceliklendirilmede dikkate alınacak, düşük basma yüksekliği olan pompajlı sulamaların belirlenmesinde sulamadan elde edilen gelirlerin enerji ve işletme-bakım giderlerini karşılaması esas alınacaktır.

Bileşen 2: Suyun Bilinçli Kullanımı İçin Tarım Üreticilerine Yönelik Eğitim ve Yayımların Artırılması

Politika 2.1: Suyu tasarruflu kullanan sistem ve yöntemlerin tarımsal üretimde doğru kullanımı için eğitim ve yayım faaliyetlerinin artırılması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
16	Suyun tasarruflu kullanımını özendirilmek için basılı ve görüntülü eğitim materyalleri hazırlanacaktır.	GTHB	DSİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yapılacak her türlü eğitim, etkinlik ve çalışmalarında yardımcı araç olarak kullanılmak ve konuların görsel açıdan desteklenerek anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla; ihtiyaç duyulan konularda ve yeter miktarda afiş, broşür, liflet çoğaltılması sağlanacak, görüntülü yayınlar hazırlanacaktır. Beş yıl boyunca yaklaşık toplam 40 konuda materyal hazırlanması planlanmaktadır.
17	Sulama yayımcısı kurslarıyla, ilgili personele tarımsal sulama eğitimi sağlanacaktır.	GTHB	DSİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	GTHB Taşra Teşkilatında görevli ve daha önce Sulama Yayımcısı kurslarına katılmayan personele yönelik olarak Adana ve Aydın-Söke'deki Eğitim Merkezlerinde; Sulama Yayımcısı kurslarına katılmış personele yönelik olarak Tarımsal Sulama Yönetimi konusunda Şanlıurfa GAP-UTAEM ve Menemen-UTAEM'de eğitimler gerçekleştirilecektir.

18	Sulama Kooperatifleri ve Sulama Birlikleri ve Sulama Birliklerinin çalışanları ve yöneticileri eğitilecektir.	GTHB	DSİ, BKI, TÜS-KOOPBİR, SUBIRDER	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sulama Kooperatifleri ve Sulama Birlikleri çalışanları, mevcut şartlara uygun basınçlı sulama yöntemleri hakkında bilinçlendirilecek ve sulama zamanı planlamasına uyulması konularında eğitimleri sağlanacak; kısıtlı sulama programlarını uygulayabilme ve su kaynağı potansiyeline ve destekleme politikalarına göre ürün deseni belirleyebilme becerileri geliştirilecek; Sulama Kooperatifleri ve Birlikleri yöneticilerinin yönetim kapasiteleri yükseltilecektir.
19	Suyun etkin kullanımına yönelik araştırma sonuçları çiftçilere yaygınlaştırılacaktır.	GTHB	DSİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tarım Araştırma Enstitüleri/ İstasyonlarında uzun yıllar yürütülen suyun etkin kullanımına yönelik araştırma projeleri sonuçlarının yayım projesine dönüştürülmesi suretiyle üreticilere aktarılması sağlanacaktır. Bu kapsamda 30 civarında araştırma projesinin yayıma dönüştürülmesi planlanmaktadır.
20	Suyun tasarruflu kullanımı için çiftçi eğitim faaliyetlerinin çeşitliliği artırılacak ve yaygınlaştırılacaktır.	GTHB	OSİB, DSİ, BKI, TÜS-KOOPBİR, SUBIRDER	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bu kapsamda, Eğitim-Destek ilişkisini temin için modüler eğitim programları hazırlanacaktır. Basınçlı sulama yöntemlerini kullanmayan üreticilere yönelik olarak tüm illerde; basınçlı sulama yöntemlerini kullanan üreticilere yönelik olarak Adana, Aydın, Şanlıurfa GAP-UTAEM ve Menemen-UTAEM'de önceden belirlenen konularda eğitimler verilecektir.

Bileşen 3: Destekleme Politikalarının Su Kısıtlı Esas Alınarak Gözden Geçirilmesi

Politika 3.1: Destekleme politikalarının geliştirilmesinde bölgesel su kısıtlımın göz önüne alınması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
21	Ülke genelinde bitkisel sulama rehberleri (bitkilerin su tüketim rehberi ve sulama teknikleri rehberi) hazırlanacaktır.	GTHB	OSİB, DSİ, MGM, Üniversiteler, Sulama ve Üretici Örgütleri	Ocak 2015 - Aralık 2016	Sulama projelerinin planlama, tasarım ve işletme safhalarında kullanılacak bitki su ihtiyaçlarının güncellenmesi için "Türkiye'de Sulanan Bitkilerin Su Tüketimleri Rehberi" yeniden hazırlanacaktır. Uygulama birimlerine ve özellikle üreticilere yönelik olarak web portalı oluşturulacaktır. Çevre dostu teknik ve teknolojiler göz önünde bulundurularak çiftçilere yönelik "Türkiye'de Sulanan Bitkilerin Sulama Teknikleri Rehberi" de yeniden hazırlanacaktır.
22	Kısıtlı sulama programları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.	GTHB	Üniversiteler, Sulama ve Üretici Kuruluşları	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bitki gelişme dönemi süresince yağışların ve sulama suyu kaynağının yetersiz olduğu durumlarda, özellikle sulama yeterliliğini azaltarak veya en faydasız sulamadan vazgeçerek su kullanım randımanını yükseltecek programlar geliştirilecektir. Öncelikle çalışılması öngörülen ürünler projelendirilecek, sulama suyuyla yapılacak projentinin bitki verimine ve sulama suyu miktarına etkisi belirlenecektir. Bu çalışmalar destekleme politikalarına da veri sağlayacak ve uygulamaya aktarılacaktır.

23	Tarımsal destekler tarım havzaları bazında ürün deseni ile birlikte su kısıtı gözetilecek şekilde yeniden belirlenecektir.	GTHB	KB, OSİB, Maliye Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Bilim, San. ve Teknoloji Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, BKI, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2017	Destekleme politikalarının su kısıtı esas alınarak gözden geçirilmesi için ihtiyaç duyulan verilerin temin edilerek talep tahmini, karar destek ve diğer iktisadi modellerin tasarımı ve entegrasyonları sağlanacak ve buna yönelik yazılımlar geliştirilecektir. Tarım alt havzaları bazında ürün deseni çalışmaları Karar Destek Sistemi ile birlikte değerlendirilecek, oluşturulan ürün desenine göre destekler yönlendirilecektir.
Politika 3.2: Kuraklığa dayanıklı ürün çeşitleri geliştirilmesinin desteklenmesi					
24	Kuraklığa dayanıklı ürün çeşitleri geliştirilerek yaygınlaştırılması desteklenecektir.	GTHB	Üniversiteler, Üretici Örgütleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kuraklığa dayanıklı ürün çeşitleri için genetik kaynak olarak kullanılacak bitki materyali belirlenecek, genetik materyallerin, çeşit adaylarının ve çeşitlerin kurağa tolerans dereceleri bilimsel verilerle ortaya konulacaktır. Kuraklığa toleranslı ve su kullanım etkinliği yüksek ürün çeşitlerinin geliştirilmesinin uygun olduğu bölgelerde yaygın üretimleri desteklenecektir.

Politika 3.3: Sularda tarımsal kaynaklı kirliliğin izlenmesi, azaltılması ve önlenmesi; destekler verilirken kirliliğin önlenmesi kriterlerinin dikkate alınması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
25	Sularda tarımsal kaynaklı kirlilik izlenecek, kirlenen bölgeler belirlenecek ve kirliliğin azaltılması sağlanacaktır.	GTHB	OSİB, DSİ, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı TÜBİTAK, MAM, Üniversiteler	Ocak 2015 - Aralık 2018	Mevcut su kalitesinin izlenmesi 81 ilde bir program dâhilinde devam edecek ve kirlenen bölgeler belirlenecektir. Bu kapsamda yüzey ve yeraltı sularında belirlenen parametreler izlenecektir. Tarımsal faaliyetlerden dolayı kirlenmiş olan bölgeler Nitrate Hassas Bölgeler olarak ilan edilecek ve bu bölgeler için hazırlanan "İyi Tarım Uygulamaları Kodu" eylem planları olarak uygulanacak, laboratuvarlar güçlendirilecek, eğitim çalışmalarının yapılması sağlanacaktır.
26	Çiftçilere tarımsal kaynaklı kirliliğin azaltılması ve önlenmesine yönelik destekler sağlanacaktır.	GTHB	TDYK Üyesi kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tarımsal kaynaklı kirliliğin azaltılması ve önlenmesine yönelik uygulanacak tedbirlerin desteklemelerde yer alması amaçlanmaktadır.
27	Sularda tarımsal kirliliğin önlenmesi konusunda kamuoyu oluşturulacak, çiftçiler bilgilendirilecek ve farkındalık artırılacaktır.	GTHB	Üniversiteler, STK	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kamuoyu ve çiftçinin bilgilendirilmesi ve farkındalık oluşturulması kapsamında, • Uzun vadeli bilgilendirme stratejisi oluşturulacak, • Bilgilendirme faaliyetlerinde kullanılacak basılı ve görsel materyaller hazırlanacak, katılımcı program ve çiftçi eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.

Politika 3.4: İşletmeye açılmış tüm sulama tesislerinin izlenebilirliğinin sağlanması ve destekleme sistemiyle bağlantısının kurulması.

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
28	CBS ortamında işletme haritaları hazırlanacaktır.	DSİ	HGK GTHB, İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri, BKİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Planlı su dağıtım uygulamalarının sağlıklı olarak yürütülebilmesi amacıyla, sulama alanındaki tüm parseller, kanallar, yollar, sanat yapıları, yerleşim alanları, sulama alanları bilgilerinin işlendiği 1:5000 ölçekli haritaları üzerinde mutabık kalınan kriterleri içerecek biçimde hazırlanacaktır.
29	Sulama tesislerinin işletme haritaları sayısallaştırılacaktır.	GTHB	OSİB, DSİ, İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri, SKT	Ocak 2015 - Aralık 2018	İşletmeye açılmış sulama tesislerinin haritaları ilk aşamada 2015 yılı sonuna kadar CBS ortamına aktarılacaktır. Bu kapsamda, <ul style="list-style-type: none"> • DSİ'nin işletmeye açtığı tesisler için imzalanan protokol çerçevesinde işletme haritaları GTHB'ye iletilecek, • İÖİ'nin işlettiği veya işletmeye açtığı tesisler için mevcut bilgiler ve işletme haritaları GTHB koordinatörlüğünde GTHB taşra teşkilatları vasıtası ile temin edilecek, • Halk sulamalarına ilişkin sayısallaştırma çalışmalarına başlanacaktır. 2018 yılı sonuna kadar bitirilecek olan tesislerin haritaları da sayısallaştırılarak sisteme işlenecektir.

30	İşletme haritalarının Parsel Bilgi Sistemine entegrasyonu ve Çiftçi Kayıt Sisteminin (ÇKS) uyumlaştırılması yoluyla desteklemelerin izlenebilirliği sağlanacaktır.	GTHB	DSİ, SKT	Ocak 2015 - Aralık 2016	Hazırlanan Parsel Bilgi Sistemi ile mevcut ÇKS'nin beraber çalışabilmesi sağlanacak ve destekleme ödemelerinin izlenebilirliği artırılabilecek, ürün desenindeki değişim ve tarımsal kaynaklı kirlilik izlenebilecektir.
Bileşen 4: Su Havzaları Bazında Su Bütçesi Çalışmaları Yapılması					
Politika 4.1: Suyun bölgesel kısıtlar dikkate alınarak fiyatlandırılması ve fiyatların uygulamaya geçirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
31	Sulama Birlikleri tarafından açık sulama kanal şebekelerinde uygulanacak su kullanım hizmet bedeli tasarruflu kullanımı özendirilecek biçimde belirlenecektir.	DSİ	Sulama Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Bölgesel şartlara göre, personel, işletme ve bakım masraflarının geri alınması esasına dayanan ve kendi imkanları ile yağmurlama, damlama sulama yapanlar için su kullanım hizmet bedellerinin farklı metotlarla belirlenmesiyle ilgili çalışmalar yapılacaktır.
32	Sulama Birlikleri tarafından kapalı sulama şebekelerinde su kullanım hizmet bedelleri hacim esasına göre belirlenecektir.	DSİ	Sulama Birlikleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kapalı sulama şebekelerinde su kullanım hizmet bedellerinin hacim esasına göre belirlenmesi maksadıyla çalışmalar yürütülecektir.

Politika 4.2: Tarımsal su kullanımında tasarrufa yönelik yeni politikaların havza bazında yürürlüğe konulması

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
33	Havza bazında su bütçesinin belirlenmesine yönelik olarak havza master planları hazırlanacaktır.	DSİ	OSİB, İlgili Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2017	Havza master planı (toplam 26 adet) su ve toprak kaynaklarının potansiyeli, bunların mevcut kullanımlarının sektörel bazda hem kalite ve hem de miktar olarak belirlenmesi ve kullanımlar dikkate alınarak mutasavver projelerin de yapılabilirliği ortaya konulacaktır. Su kısıtları ortaya konularak havzalar arası su aktarma imkanları araştırılacaktır.
34	Sulama şebekelerinde merkezi izlemeli ölçü tesisleri kurulacaktır.	DSİ	GTHB, Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB,SK, Belediyeler vb.), İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2016	İşletme faaliyetlerinde etkinlik ve sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla şebeke dağıtım noktalarına elektronik ölçü tesisi (1044 adet debimetre) kurulacak ve veriler GTHB tarafından tarım parsel bilgi sistemiyle birleştirilecektir.
35	Rezervuarlara merkezi izlemeli ölçü tesisleri kurulacaktır.	DSİ	Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB,SK, Belediyeler vb.)	Ocak 2015 - Aralık 2015	Rezervuarların işletilmesi faaliyetlerinde faydalanırları verilen su miktarının etkin ve sürdürülebilir olarak ölçülmesi amacıyla elektronik ölçü tesislerinin (460 adet limnigraf) kurulacaktır.
36	Su kalitesi, kar ve akım gözlem istasyonlarının otomasyonu sağlanacaktır.	DSİ	OSİB, MGM, GTHB	Ocak 2015 - Aralık 2016	Rezervuarların amaçlarına uygun işletilerek maksimum fayda sağlanabilmesi amacıyla, gelebilecek akımların tahmin edilebilmesi, baraj yağış alanlarında bulunan meteorolojik ve hidrometrik değerlerin sağlıklı olarak tespit edilebilmesi ve su kalitesinin belirlenmesi amacıyla elektronik gözlem istasyonları (625 adet) kurulacaktır.

37	Havza işletme su bütçelerinin hazırlanmasında optimizasyon programlarından faydalanılacaktır.	DSİ	OSİB, ETKB	Ocak 2015 - Aralık 2015	Rezervuar su bütçesinin ve gelebilecek muhtemel akımların göz önünde bulundurulması ile tüm paydaşların taleplerinin karşılanabilmesi amacıyla günlük işletme programlarının hazırlanabileceği optimizasyon programı yapılacaktır.
38	Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun bütününde suyun, iklim değişikliği etkileri de göz önüne alınarak bilinçli, etkin ve sürdürülebilir kullanımına yönelik modelleme çalışmaları yapılacaktır.	Su Enstitüsü	OSİB, GTHB, DSİ	Ocak 2015 - Aralık 2018	Su Enstitüsü tarafından bir araştırma projesi dahilinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da genişleyen tarımsal üretim ve artacak tarımsal su kullanım talebinin doğru şekilde yönetilmesi için ileriye dönük tahminleri içeren bir modelleme çalışması yürütülmesi öngörülmektedir.
39	Su havzalarında güvenlik birimleri oluşturulacaktır.	DSİ	GTHB, OSİB, Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB, SK, Belediyeler vb.)	Ocak 2015 - Aralık 2018	Sulama işletme programının gerçekleştirilmesinde ve kullanımda gerekli disiplinin sağlanmasında su havzalarında alınması gerekli fiziki ve güvenlik tedbirleri için suyu kullanan tarafların katkılarıyla finanse edilecek güvenlik birimleri hayata geçirilecektir.
Politika 4.3: Sulamada yeraltı sularının kullanımının sınırlandırılması ve kayıt altına alınması					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
40	Yeraltı suyu kullanımının kayıt ve kontrolü sağlanacaktır.	DSİ	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yeraltı suyu tahsislerinin kontrol edilebilmesi, suyun daha tasarruflu kullanılabilmesi amacıyla yürürlükteki mevzuat çerçevesinde tüm kuyulara ölçüm sistemi takılacaktır.

41	Gözlem kuyuları açılacaktır.	DSİ	-	Ocak 2015 - Aralık 2018	Yeraltı su kuyuları havza ve ovaların hidrojeolojik etütleri kapsamında açılacaktır (mevcut 850'ye ek her yıl 250 adet).
Bileşen 5: Sulamada Kurumsal Yapıların Etkinleştirilmesi					
Politika 5.1: Tarımsal üretim ve sulama altyapısına yönelik destek veren ve politikayı belirleyen kurumlar arasında işbirliği ve eşgüdümün geliştirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eylemle İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
42	Tarımda etkin su kullanımının sağlanmasına yönelik işbirliği ve eşgüdümün geliştirilmesi maksadıyla düzenli aralıklarla toplantılar yapılacaktır.	OSİB	GTHB, KB, DSİ, Su Kullanıcı Teşkilatlar, İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar	Ocak 2015 - Aralık 2018	Tarımsal üretim, arazi toplulaştırma ve sulama altyapısına yönelik faaliyet gösteren kurumlar arasında işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesi maksadıyla Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu nezdinde değerlendirme toplantıları düzenlenecektir.
43	Kurumsal sorumluluklardaki çakışmaların ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.	DSİ	OSİB, GTHB, KB, İÖİ, BŞB ve İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2018	Kurumsal sorumluluklardaki çakışmaların ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar düzenlenecek, gerektiğinde mevzuat değişikliği teklifleri hazırlanacaktır.

Politika 5.2: Sulama amaçlı kurulan örgütlerin borç yükümlülüklerini zamanında yerine getirmeleri için idari kapasitelerinin ve kamu denetim sistemlerinin güçlendirilmesi					
Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kuruluş	Eyleme İlgili Kuruluşlar	Başlangıç-Bitiş Tarihi	Açıklama
44	Su kullanıcı teşkilatların sistematik denetimi yapılacaktır.	DSİ	OSİB, GTHB	Ocak 2015 - Aralık 2018	6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu'nun 18. Maddesinin 4. Fıkrası uyarınca, "Birlikler, Bakanlığın idari ve teknik denetimine tabidir." hükmüne istinaden her yıl belli programlar dahilinde denetim yapılacaktır. Ayrıca, Tarımsal Sulama Kooperatiflerinin sulama sonuçları bakımından teknik denetimi GTHB tarafından gerçekleştirilecektir. Yılda toplam 100 adet denetim yapılması öngörülmektedir.
45	Su Kullanıcı Teşkilatların işletme ve bakım faaliyetleri ile su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesi ve uygulanması konularında mevcut kapasiteleri artırılabilecektir.	DSİ	GTHB, Su Kullanıcı Teşkilatlar (SB, SK, Belediyeler vb.), İÖİ, BŞB, İlçe Belediyeleri	Ocak 2015 - Aralık 2016	Su kullanıcı teşkilatların teknik personeline işletme ve bakım faaliyetleri ile su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesine etki eden unsurlar hakkında eğitim verilecek, çalışma ziyaretleri düzenlenecektir.